

СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЗДАТНОГО СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ: НАПРЯМИ, ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

доцент, канд.техн.наук О.А. Ігнатюк

аспирант І.А. Сладких

*Національний технічний університет “Харківський політехнічний
інститут”, м. Харків, Україна*

Освітні системи в будь-якій країні світу повинні сприяти реалізації основних завдань соціально-економічного та культурного розвитку суспільства. Вища школа нашої держави викликає інтерес у молоді країн ближнього і далекого зарубіжжя демократичністю, високою якістю підготовки, великим вибором спеціальностей у різних областях науки і культури, можливістю одержати вищу освіту різного рівня: бакалавр, спеціаліст, магістр, аспірант, докторант.

Результатом навчання студента у ВНЗ має бути наявність повного комплексу компетенцій. Щоб мати можливість знайти своє місце в житті, студент повинен володіти певними якостями:

- гнучко адаптуватися у мінливих життєвих ситуаціях;
- самостійно та критично мислити;
- уміти бачити та формувати проблему (в особистому та професійному плані), знаходити шляхи раціонального її вирішення;
- усвідомлювати, де і яким чином здобути знання можуть бути використані в оточуючій його дійсності;
- бути здатним генерувати нові ідеї, творчо мислити;
- грамотно працювати з інформацією (вміти збирати потрібні факти, аналізувати їх, висувати гіпотези вирішення проблем, робити необхідні узагальнення, зіставлення з аналогічними або альтернативними варіантами розв’язання, встановлювати статистичні закономірності, робити аргументовані висновки, використовувати їх для вирішення нових проблем);
- бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, уміти працювати в колективі, у різних галузях, різних ситуаціях, легко запобігати та вміти виходити з будь-яких конфліктних ситуацій;
- вміти самостійно працювати над розвитком особистої моральності інтелекту, культурного рівня.

Таким чином, головний стратегічний напрям розвитку світової та вітчизняної системи освіти знаходиться у площині вирішення проблеми розвитку особистості студента та викладача, оптимізації цього процесу. Сучасний підхід передбачає особистісно-орієнтований напрямок освіти, що буде сприяти розвитку особистісно-професійної спрямованості та

професійного самовдосконалення майбутнього як вітчизняного так й іноземного фахівця.

Відповідно до обраного напрямку розвитку у процесі професійної підготовки фахівців в НТУ “ХПІ” (Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”) здійснюється концепція формування національної технічної еліти запропонована академіком Л.Л.Товажнянським та професором О.Г.Романовським, концепція формування готовності майбутніх інженерів до управлінської діяльності (автор О.Г.Романовський) та впроваджується концепція формування готовності майбутніх інженерно-технічних фахівців до професійного самовдосконалення (автор О.А.Ігнатюк) та інші. Теоретико-методологічні іновачії спрямовані на формування професійної і соціальної компетенції фахівця та його індивідуальних психофізіологічних якостей.

В умовах цієї парадигми освіти викладач найчастіше виступає в ролі організатора всіх видів діяльності студента як компетентний консультант й помічник. Його професійні вміння повинні бути спрямовані не просто на контроль знань та умінь студентів, а на діагностику їх діяльності та розвитку. Це значно складніше, ніж традиційна освіта.

Це педагогічне явище має у вітчизняній педагогічній науці поки ще вельми нечіткий контур та припускає занадто суперечливі тлумачення. Внаслідок низки причин це явище стало надзвичайно популярним як серед вчених так і серед викладачів-практиків.

Здійснення управління навчально-виховним процесом впродовж всього циклу навчання, необхідне для виявлення й закріплення тих особистісно-професійних якостей, які слід сформувати в результаті професійної підготовки, тобто управління передбачає організацію усієї сукупності відносин суб’єктів навчально-виховного процесу. Приєднання Україні до Болонського процесу – це якісний розвиток освіти, впровадження новітніх освітніх технологій, багатокладність та варіативність освіти, що передбачає створення можливостей широкого вибору форм освіти, засобів навчання. Передбачається оновлення змісту освіти, створення нової системи методичного та інформаційного її забезпечення. Але актуальним було і залишається питання розробки кількісно-якісних критеріїв відбору змісту тих чи інших дисциплін, та їх системне подання за допомогою оптимальних методів навчання. Ця проблема – одна з важливіших проблем педагогіки, яку розробляли відомі дидактики (В.С.Лєдньов, Ю.К.Бабанський та інші.). В.С.Лєдньов, зокрема, звертає увагу на те, що “для формування одних сторін особистості (розумової, комунікативної та інших) обов’язкове виділення самостійних навчальних дисциплін, без чого позитивних результатів отримати неможливо, а для формування інших сторін особистості (пам’ять, воля) не вимагаються особливі навчальні дисципліни, воно чутливе до технології форм і методів навчання”.

Виходячи з тієї визначальної ролі, що грає система навчальних закладів у вихованні і соціалізації особистості, для суспільства і для самої особистості представляється надзвичайно важливим, якими є ціннісні основи їхнього функціонування і розвитку. Поняття цінностей освіти повинне розглядатися в нерозривній єдності з системою життєвих цінностей і орієнтацій людини і суспільства. Дійсно, *по-перше*, освіта, задовольняючи природні потреби людини в пізнанні їм зовнішнього світу і самого себе, вже створює могутню передумову того, щоб її вважали однією з найважливіших життєвих цінностей. До речі, це було зрозуміле вже в далекі античні часи.

По-друге, виконуючи свої соціально обумовлені функції підготовки нових поколінь до життя й активної діяльності в суспільстві, освіта разом з визначеною системою знань і умінь обов'язково повинне включати в загальну сукупність цілей і змісту своєї діяльності ще і спеціальну підсистему прищеплювання своїм вихованцям життєвих цінностей і ідеалів, які присутні в цьому суспільстві.

У третій, у наш складний і надзвичайно мінливий час система освіти повинна активно формувати інноваційну спрямованість людини, як один з відносно нових ціннісних принципів. Система освіти повинна морально та психологічно підготувати молоду людину до змін і прищепити їй прагнення самої робити ці зміни. Така задача безпосередньо обумовлена процесом прискорення науково-технічного і соціального прогресу, що одночасно вимагає прищеплювання людині здатності моральної оцінки цих змін, ступеня їхньої відповідності суспільним потребам і інтересам, тенденціям їхнього розвитку, а також відповідності власним цілям і інтересам молодої людини.

Проблема якості підготовки сучасних фахівців стає усе більш насущною. Умови економічної невизначеності все наполегливіше вимагають від вищої школи підготовки фахівців з таким набором якостей і властивостей, яким надається особливе значення під час підготовки інженерів у країнах Європейського співтовариства.